

ÚHEL POHLEDU

Konzervatismus není hnědnutí

Kardinál Duka jen hájí tradiční hodnoty, dopis papeži odhaluje spíše odtržení části intelektuálů od reality

IVANA
KALINOVÁ
KYZOUROVÁ
historička umění

Stovky lidí podepsaly otevřený dopis papeži, v němž si stěžovaly na vstřícnost pražského arcibiskupa Dominika Duky k některým politikům, na jeho restituční „hamižnost“ a na nedostatek pochopení pro nejruznější minority. Dopis papeži byl výborným marketingovým tahem otevírajícím cestu do médií hrstce lidí, kteří usoudili, že jejich názory by měly mít dosah světového rázu.

Kardinál Duka se k obsahu dopisu vlastně nevyjádřil. Pokládal to za nadbytečné buď proto, že své postoje už vysvětloval mnohokrát, anebo proto, že v jeho prospěch vystoupili politici, kteří reakci obstarali za něj. Domnívám se, že kardinál se měl od jejich podpory s díky distancovat a naopak se měl obrátit k tzv. obyčejným lidem, jejichž každodenním chlebem není těžba politického kapitálu, a jejichž podpora je proto cennější.

S dopisem papeži, jež sepsal filozof Jan Bierhanzl, zřejmě souvisí kardinálově prohlášení, že „naší zkázkou jsou humanitní obory, protože zcela ztratily racionální základ. Připomínají dnes to, co byl za minulého režimu marxismus-leninismus“. S tím nelze souhlasit. V roce 1989 jsme cinkali klíči mimo jiné i proto, aby humanitní vědy nebyly služkou jediné správné ideologie a mohly se svobodně rozvíjet, což se povedlo. Skupiny intelektuálů, kteří se příliš nestarají o racionální argumentaci, když se utkávají s jinými než vlastními názory, na tom nemohou nic změnit.

Hluboké kořeny nedůvěry

Díky marketingově propracovaným akcím, jako je dopis do Vatikánu, jsou právě tyto intelektuálové ve veřejném prostoru hodně slyšet. Radový občan logicky soudí, že právě oni jsou prototypem humanitního vědce, jímž nelze než opovrhovat. Toto opovržení má hlubší kořeny: za posledních sto let evropské intelektuálové, ruku v ruce s umělci, mnohokrát sehlali, když se přidávali tu na stranu sovětského bolševismu, tu italského fašismu či německého národního socialismu, případně české či jiné národní verze bolševismu, přičemž není možné uvěřit tomu, že by si nebyli vědomi zrůdnosti těchto režimů, že by ne-

Hlas tradicionalismu. Názory kardinála Dominika Duky nelze podle autorky považovat za extremistické.

FOTO MAFRA - DAN MATERNA

dokázali odhadnout jejich vývoj či že potřebovali určitou (leccdy dosti dlouhou) dobu k tomu, aby nakonec prohlédli a vydali se „správnou“ cestou. Berme to tak, že nikoli nevýznamná sociální skupina opakovaně pomáhala prosazovat zlo ve společnosti a lidé jí za to latentně nedůvěřují. Nedávno zveřejněný dopis papeži je v této nedůvěře jen utvrzuje.

Pisatelé dopisu si zřejmě nedokážou představit, že lidé mají obavu z islamizace Evropy. Tentokrát bychom se jí nebránili mečem, jako tomu bylo v dřívějších staletích, ale dobrovolně bychom jí otevírali cestu náboženskou snášenlivostí, kterou od nás autoři dopisu požadují. Signatáři dopisu v podstatě od evropských křesťanů očekávají, že nevytvorí překážku pronikání islámu do Evropy a s vítacími hesly na rtech se nechají zabíjet od islamistických teroristů. Dopřejí svým bratrům v Kristu právě křesťanské mužednictví, které jsme tu dlouho neměli a které bohužel už nemálo lidí mělo a stále má možnost okusit v některých afrických a asijských zemích. A protože bůh křesťanů není vlastně tak moc důležitý, trochu ho upozadíme ve prospěch bohů jiných. To, že s jinými bohy přijde i změna tradičních evropských společenských a kulturních struktur, je zřejmě nepodstatné.

Právě tak je nepodstatné, že tato

Dopis papeži je jen dalším kamínkem v mozaice činů, které ničí prestiž intelektuálů a zpochybňují jejich důvěryhodnost

”

změna přinese nebo už přináší ne-li utrpení a smrt, tedy přinejmenším citelné omezení práv a svobod celé řadě lidí. Lidí, kteří se provinili snad jen tím, že nemají myšlení dost pružné na to, aby ochotně a s nadšením popřeli hodnoty, ve kterých vyrůstali, a poslušně se klaněli novým pořádkům.

Nebezpečná hra se slovy

Pokud se kardinál Duka staví k migrační vlně rezervovaně a pokud vysvětluje, že podpora ilegální migrace může vést k destrukci dosavadní podoby Evropy, aniž by se tím vyřešily problémy migrantů a zemí, z nichž pocházejí, pak jen dává najevo, že bere v úvahu názory obyvatel, jimž dělá arcibiskupa. Pokud nepropaguje nejruznější sexuální minority a jejich

způsob života, pak jen naznačuje, že (alespoň) církev by měla trvat na tradičních vzorcích mezilidských vztahů. Pokud pěstuje národní katolické svátky, pak prostě proto, že máme katolické svátky, které souvisí s tisíciletými dějinami českého státu. Kardinál Duka si zkrátka myslí, že k církvi patří přiměřená míra konzervatismu a tradicionalismu. Někomu se to nemusí líbit, ale říkat tomu „hnědnutí“ je bizarní. Je to nebezpečná hra se slovy, která svědčí o úplném odtržení od skutečného stavu světa.

Čeští intelektuálové, a to nejen ti, které prezident Zeman s vládou sobě vlastní nazývá „pisklouny“, by si měli uvědomit, že v dnešní pragmatice založené době se i na práci intelektuálů pohlíží jako na ekonomickou činnost – ekonomickou v tom smyslu, že se lze ptát na vztah mezi investicemi a výsledky, byť třeba v dlouhodobém horizontu. Pokud společnost dá najevo, že intelektuály nepotřebuje, jistě se to odrazí v jejich postavení. Mělo by proto být v zájmu celé intelektuální obce, aby lidem pomáhala vytvářet pohled na svět co nejpocitivějším způsobem, byť třeba slova jako pocitovost zřejmě nejsou právě v módě. Dopis papeže pocitivý není. Je jen dalším kamínkem v mozaice činů, které dlouhodobě ničí prestiž intelektuálů a zpochybňují jejich důvěryhodnost.

DOPISY REDAKCI

Pár poznámek k dírá v ekonomice

Ad LN 17. 2.: Díra v ekonomice

Jan Klesla vypočítal, kolik peněz státu uniká na daňových únicích velkých společností prostřednictvím takzvaných převodních cen. Jedná se o ministerstvu financí známý fenomén, kdy si spřízněné subjekty ve vzájemných transakcích upravují ceny tak, aby zdanitelné zisky plynuly do zemí s nižší mírou zdanění. Aniž bych chtěla tento problém zlehčovat, částka 700 miliard korun je mimo realitu. Ve skutečnosti se můžeme bavit o úniku v intervalu 6–15 miliard korun. A my rozhodně nečekáme, že se tahle díra sama zalepí.

Od roku 2014 má finanční správa proti převodním cenám akční plán, daňové plánování nadnárodních skupin intenzivně kontroluje a každý rok přibývají nová opatření, díky kterým jsou na převodních cenách doměřovány stovky milionů. Jen namátkou: podepsali jsme mezinárodní dohodu, díky které si s ostatními zeměmi automaticky vyměňujeme informace sestavované nadnárodními společnostmi, jejichž sdílení je klíčové pro hodnocení převodních cen. Zavedli jsme speciální přílohu daňového příznání k převodním cenám a zřídili jsme kontrolní týmy.

Díky zaváděným opatřením jsme jen během posledních tří let doměřili na převodních cenách více než 1,5 miliardy korun. Současně o více než 17 miliard korun u těchto společností klesla deklarovaná daňová ztráta a zvýšil se jim základ daně. Kontrolní akce na převodní ceny nadále pokračují a budou pokračovat po celý rok 2018. I když je boj s daňovými úniky „velkých ryb“ méně viditelný, bylo by chybou domnívat se, že neprobíhá a nemá úspěchy.

Alena Schillerová, ministryně financí ČR

Reakce autora

Tiskový odbor by si neměl usnadňovat práci slovíčkařením, navíc jménem paní ministryně. Uváděných 15 miliard je příliš nízkých, miliardy mimo daně odvádí do zahraničí skoro každá korporace. Dva roky starý konzervativní odhad statistiků všech odlivů zní na desetinu českého HDP a proti odtoku financí se nedávno postavil i premiér. Úředníci by měli raději pátrat, kolik to skutečně je.

Jan Klesla, komentátor LN

Názory v této rubrice nemusejí vyjadřovat stanovisko redakce

DISKUSE

Kritika vycucaná z prstu

STANISLAV ŠTECH
profesor pedagogické psychologie,
Pedagogická fakulta UK

Co je vlastně projevem ideologie, tedy prosazení ideového přání bez ohledu na realitu? Domnívám se, že skvělou ilustrací ideologického boje je právě současná „reakční“ ofenziva proti opatřením minulých vlád v oblasti předškolního vzdělávání. Ta přitom byla přijata na základě dat, důkazů a analýz. Ondřej Šteffl v komentáři v Lidových novinách nazvaném *Politika vycucaná z prstu* (LN 17. února 2017) použil povinnost mateřských škol přijímat od roku 2020 i dvouleté děti jako ilustraci údajně „z prstu vycucaného“ ideologického rozhodnutí minulých vlád. Opak je však pravdou.

Uvedené opatření schválené v roce 2016 poslanci napříč politickými stranami se opírá o demografická, sociolo-

gická i psychologická data.

Za prvé, demografická křivka ukazuje na postupný pokles věkové skupiny dětí v předškolním věku zpět k hodnotám nižším než 100 000 dětí. Dále, v letošním školním roce navštěvuje mateřské školy, případně lesní školky nebo dětské skupiny téměř 45 000 dětí mezi druhým a třetím rokem věku a blíží se tedy padesátim procentům dané věkové skupiny. A konečně, podíl dětí tohoto věku na všech žácích docházejících do MŠ se od roku 2009 neustále zvyšuje – v roce 2017 činil již patnáct procent. Prostá projekce ukázala, že právě kolem roku 2020 se pokles žáků v MŠ protne se stále rostoucím počtem dvouletých, takže v drtivě většině MŠ, s výjimkou oblastí kolem Prahy či Brna, nebude nutné přijímat zvláštní opatření.

Všichni si ještě z minulých dekád pamatujeme, co to znamená. Ještě dnes nejsme schopni dohnat nedostatek kapacity vzniklý v té době zbavováním se předškolních zařízení a neschopnos-

tí reagovat včas na demografický boom přelomu první a druhé dekády tohoto století.

Hlas rozumu zaniká v emocích

Sociologická analýza, kterou jsme provedli, vyšla jednak z faktu, že zanikla i poslední zařízení typu jeslí, a poté také z registrované poptávky. Připomenout musíme i závěry domácích šetření, např. studii IDEA z roku 2016 o nákladech veřejné podpory míst ve školkách, včetně pasáží o zapojení dětí mladších tří let např. v případě docházky staršího sourozence do MŠ.

Podobně přesvědčivá jsou sociologická data z výzkumu Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí z roku 2014, podle kterých skoro polovina matek chce pracovat v období mezi druhým a třetím rokem věku dítěte. Z nich pak drtivě většina jen příležitostně nebo na částečný úvazek. V porovnání s vyspělými zahraničím je u nás veřejná podpora takové možnosti mizivá.

Tím však přecházíme k třetímu okru-

hu analýz, které jsme prostudovali. Jde o pedagogicko-psychologické argumenty o vhodnosti či nevhodnosti zařazení dvouletých do MŠ. Veřejně formulovaná polemika (ano, či ne?) je odborně zcela nesmyslná. Z hlediska psychologie ta otázka správně zní: za jakých podmínek ano? A tady máme řadu zahraničních výzkumů, o které bylo možné se opřít. Z nich plyne, že takovým dětem docházka do MŠ vůbec neuškodí (a dětem z nepodněného prostředí dokonce velmi prospěje).

Vše platí za následujících podmínek: děti budou v MŠ trávit maximálně čtyři až pět hodin denně, respektive kolem dvaceti hodin týdně. Těto podmínky představují českých matek vycházejí vstříc. Na jednu pedagožku připadnou v průměru čtyři batolata a tyto pečovatelky budou zaškolené pro práci s takto malými dětmi. A nakonec – v MŠ budou pro tyto děti vytvořeny žádoucí materiální podmínky. Psychologický proces potřebné separace dítěte a matky naopak může takového prostředí pozitivně využít.

V MŠ, kde tyto děti už dávno jsou, si s problémem „nějak“ museli poradit. Popravdě, uvedené opatření především zavedlo povinnost pro zřizovatele a potažmo pro stát vytvořit za čtyři roky konečně žádoucí a věku dětí přiměřené podmínky, které jsem zmínil výše. Zrušení nároku na místa pro dvouleté je tak zájmem hlavně zřizovatelů a byznysmenů s touto službou (kdo na to má, tak si péči zaplatí). Rozhodně ne dětí, jejich rodičů a pedagožek v MŠ. V těch bude počet dvouletých stejně narůstat, avšak za současných, ne zcela vhodných, podmínek.

Zvláště paradoxní je pak podpora zrušení uvedeného nároku ze strany části pedagožek MŠ. Bojují za udržení současného neutěšeného stavu tím, že odmítají tlak na stát a zřizovatele.

Pravdu má Ondřej Šteffl v jednom: hlas rozumu v (nejen) této debatě zcela zaniká v emocích a manipulacích s veřejným míněním.

Autor je bývalý ministr školství